

Monumentnummer*: 521655

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 27 juni 2001
Kadaster deel/nr 82809/53

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Sittard	Sittard-Geleen	Limburg		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Sittard	G			2614
Sittard	G			3178
Sittard	G			3179
Sittard	G			1639
Sittard	G			3223
Sittard	G			3231
Sittard	G			3227
Sittard	G			3224
Sittard	G			3230
Sittard	G			3229
Sittard	G			3228
Sittard	G			3226
Sittard	G			3243
Sittard	G			3273
Sittard	G			3276
Sittard	G			3272
Sittard	G			3277
Sittard	G			3278
Sittard	G			3275
Sittard	G			3274

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Sittard	G			3280
Sittard	C			4627
Sittard	C			4628
Sittard	G			3271
Sittard	G			3270
Sittard	G			3308
Sittard	G			2758
Sittard	G			2709
Sittard	G			2969
Sittard	G			2610
Sittard	G			2613
Sittard	G			2956
Sittard	C			3907
Sittard	G			2759
Sittard	G			1837

*Omschrijving***

Inleiding

STADSPARK Sittard, 1921-1933, aangelegd in een gemengde tuinstijl met elementen van zowel een landschappelijke als formele aanleg. Het geheel, dat in een drietal fasen tot stand kwam, werd in het kader van de werkverschaffing gerealiseerd in opdracht van het gemeentebestuur van Sittard, naar een ontwerp van de tuin- en landschapsarchitect D.F. Tersteeg uit Naarden. In 1921 en 1922 werd het zuidelijke deel van de aanleg met roeivijver en de slingerivier gerealiseerd. In 1924-1925 kwam het noordelijke deel rond de eendenvijver en in 1927 het daarop aansluitende gebied ter hoogte van de kleine vijver gereed. In 1932 werd het ontwerp door Tersteeg aangepast met het oog op de inpassing van een zwembad in het nog braakliggende middengedeelte van het park. Tersteeg heeft de directie gevoerd over de uitvoering van het grootste gedeelte van het park.

Het relatief smalle, langgerekte park is gesitueerd in een voormalig broek- en bronnengebied ten zuiden van de historische binnenstad, tussen de wijken Ophoven aan de westzijde en Kollenberg aan de oostzijde. De vijvers van het park onttrekken hun water aan de ter plekke aanwezige bronnen en wateren af op de Geleenbeek/Molenbeek.

Het stadspark wordt aan de NO-zijde begrensd door de Agricolastraat en aan de oostzijde door de huispercelen aan de Vijverweg; aan de ZO-zijde van de Vijverweg steekt de omgrenzing van de aanleg een stukje over de kavelgrens van de huispercelen in verband met de hier door Tersteeg aangelegde kleine slingerivier met rondwandeling. Voorts wordt de grens aan de zuidzijde bepaald door het snijpunt van de Vijverweg en Molenweg. Aan de westzijde wordt de grens voor een deel door de Molenweg en voor een deel door huispercelen aan de noord- en oostzijde van de Molenweg en door het aan de Molenweg gelegen tennispark bepaald. Het tennispark valt buiten de bescherming. In de jaren vijftig trof de tuin- en landschapsarchitect J. Bergmans van de gemeente Sittard

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

voorbereidingen voor een restauratie die nooit tot uitvoering is gekomen. Wel reduceerde hij de beplanting in het stadspark aanzienlijk.

In 1983 werd het noordelijke parkdeel onder supervisie van de gemeentelijke plantsoenendienst conform het oorspronkelijke ontwerp van D.F. Tersteeg in de oorspronkelijke staat teruggebracht; diverse bouwkundige elementen in het park werden vernieuwd, vervangen of gerestaureerd. In 1994-1995 werd, na de gedeeltelijke sloop van het voormalige zwembad van stadsarchitect G.H.H. Cuijpers, het middendeel van het park heringericht naar een ontwerp van tuin- en landschapsarchitect G. Limpens van de gemeente Sittard. Als gevolg van deze herinrichting kreeg het middendeel van het park de functie van een theatervormig evenemententerrein, waarbij de resterende façade van de zwembadentree als entree én podium voor genoemd terrein is gaan functioneren. Dit in 1994-1995 ingerichte middendeel van het park is voor de functionele samenhang van de samenstellende parkdelen van wezenlijk belang.

Omschrijving

Het Stadspark Sittard kenmerkt zich door een wisselende toepassing van landschappelijke en formele parkelementen, in combinatie met bouwkundige elementen als keermuren, zitbanken, trappen en beelden.

De boom- en heestergroepen zijn zodanig geplaatst, dat zij ruimten vormen met lange doorzichten en een coulissenwerking creëren. Elementen als waterlopen en lange ruimten worden optisch vergroot door de uiteinden te verbergen, waardoor de suggestie van voortzetting buiten de zichtwijdte wordt opgeroepen. Aan de uiteinden van diverse zichtlijnen zijn schaalelementen geplaatst, zodat de afstand geschat kan worden. De grasvelden zijn grotendeels geschulpt aangelegd, de bomen in het gras staan veelal op een kleine verhoging.

Het ZUIDELIJKE parkdeel, daterend uit 1921-1922, werd ingericht als roeivijver met een rondwandeling. Aan de noordzijde van de roeivijver, in het midden van de zichtas over de vijver, is een zitbank geplaatst. Op de aanlegplaats aan de oostzijde was het nooit gerealiseerde paviljoen gepland. Achter deze aanlegplaats, aan de oostzijde van de Vijverweg, werden de slingervormige kleine vijver met rondwandeling en enkele grasvelden aangelegd. Het omgrenzende wandelpad liep in zuidelijke richting door tot aan het snijpunt van Molenweg en Vijverweg. Aan de zuidzijde van de roeivijver was een tweetal zitbanken en een klein grasveld voorzien. De westelijke afgrenzing van het zuidelijke parkdeel wordt gevormd door de Molenweg. In de aanleg van het zuidelijke parkdeel zijn de Ophovener Watermolen op de Geleenbeek uit 1716 en de stuwsluis met brug bij de afsplitsing van de Molenbeek (oudst bekende vermelding 1543, gerestaureerd in 1752) als belangrijke gezichten bij het ontwerp betrokken. Zowel de watermolen als de stuwsluis zijn van rijkswege beschermd.

De beplanting van het zuidelijke parkdeel, inclusief de aanleg rond de slingervijver, bestaat voornamelijk uit solitaire eiken, kastanjes, elsen en rhododendrongroepen.

Het NOORDELIJKE parkgedeelte, 1924-1925, met uitbreiding uit 1927, heeft een drietal samenstellende onderdelen. Aan de noordzijde, bij de Agricolastraat, bevinden zich de hoofdentree en een eendenvijver, die vanaf het Julianaplein een lange zichtlijn over het water hebben, die tevens als symmetrie-as fungeert. Aan het einde van de zichtlijn stond oorspronkelijk een obelisk, thans een sculptuur. De hoofdentree bestaat uit een aantal bakstenen traptreden midden in de zichtas, geflankeerd door een aantal zitbanken achter een bakstenen keermuur, die aan de noordzijde aan het oog worden onttrokken door een rozenaanplant. De eendenvijver is rechtlijnig en symmetrisch van opzet, heeft een versmalling aan de zuidzijde en waterafvoeren aan de zuidwest- en zuidoostzijde. De vijver heeft bakstenen keermuren met ijzeren leuning op betonnen basementen. Het metselwerk van deze keermuren kenmerkt zich

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

door het smalle formaat van de baksteen, de brede terugliggende horizontale voegen en de smalle verticale voegen. Deze keermuren versmallen aan de bovenzijde. De zichtas naar de sculptuur bezuiden de eendenvijver (de zogenoemde "berg") wordt geaccentueerd door de kleurstelling van de flankerende en omgevende aanplant. Aan weerszijden van eendenvijver en sculptuur bevinden zich geschulpte grasvelden en een patroon van zowel rechte als gebogen paden.

Het tweede deel van de noordelijke aanleg bestaat uit een speelweide omgeven door een bijna cirkelvormige rondwandeling en is voorzien van een tweetal zichtassen. Één zichtas in west-oostrichting, tussen de kleine vijver en de zitbanken aan de Vijverweg; de tweede zichtas bevindt zich in noord-zuidrichting, tussen de zitbanken aan de noord- en zuidzijde van de speelweide. De noordelijke aanleg werd aan de zuidzijde afgesloten door een inmiddels verdwenen spiegel- annex lielevijver, die ter plekke de gehele breedte van het park tussen de beek en de Vijverweg besloeg. Het geplande maar nooit gerealiseerde tuincasino aan de oostzijde van de Vijverweg, in de toenmalige tuin van de Hoeve Bergerhof, was voorzien in de symmetrie-as van de lielevijver. Het overvloedige water van het noordelijke parkdeel vloeiده oorspronkelijk naar de beek via een systeem van afwateringssloten dat thans verdwenen is. De beplanting van het noordelijke parkdeel bestaat uit boomgroepen en solitaire bomen. Een rijk assortiment van onder meer geelhout (*Cladastus lutea*), Perzische eik (*Quercus macranthera*), es (*Fraxinus excelsior Diversifolia*), moerascypres (*Taxodium distichum*), rode pavia (*Aesculus pavia Atrosanguinea*) en moeraseik (*Quercus palustris*). Ten aanzien van de heesters zijn er in de vorm van vakbeplanting onder andere hortensia's, rhododendrons, azalea's en rozen.

Het MIDDENGEDEELTE van het park was oorspronkelijk voorzien als wandelgebied met vele vloeiend gesitueerde wandelpaden, laantjes, boom- en heestergroepen. Dit plan werd echter niet gerealiseerd. Ter plaatse werd in 1932-1933 het zwembad aangelegd. Bij de reconstructie van 1994-1995 zijn - in het streven naar een naadloos inpasbaar eigentijds ontwerp en het realiseren van een verwijzing naar de architectuur van het voormalig zwembad - de aanzetten van de perifere wandelpaden grotendeels in stand gebleven en werd de gevel van het voormalige zwembad, op een verhoogd terras, bewaard.

In het ontwerp fungeert deze gevel als poort naar het nieuwe middendeel en brengt een scheiding aan tussen straat en park. Het verhoogde terras is het podium van dit parkdeel, dat door het grote geschulpte grasveld het karakter van een theater heeft. Gezien de ruimtelijke opzet van dit nieuwe middengedeelte bestaat de middels gras (gazon) beperkte beplanting slechts uit enkele boomgroepen met onder meer Vleugelnoten (*Pterocarya*), Amberbomen (*Liquidambar*), Magnolia, Valse Christusdoorn (*Gleditsia*) en Metasequoia's. In de nabijheid van de zwembadgevel worden de paden begeleid door beukenhagen.

Het padentrace van het Stadspark Sittard, met wisselende breedten en profielen, is volledig gaaf. De meeste zitbanken zijn vernieuwd. Aan de noordwestzijde van het park, bij de Molenbeek, bevindt zich nog een oorspronkelijke zitbank met siermetselwerk op de flankerende dwarsmuren. Alle afwateringssloten van het park zijn verdwenen.

De omgrenzing van het parkmonument staat aangegeven op de bij de bescherming behorende kaart.

Waardering

Het stadspark van Sittard is van cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een landschappelijke en typologische ontwikkeling en tegelijkertijd van een sociaal-economische ontwikkeling: de werkverschaffing in de jaren dertig van de 20ste eeuw. De architectuurhistorische waarden van het park zijn groot en worden bepaald door het belang van het park voor de geschiedenis van de tuin- en landschapsarchitectuur in Nederland; door de toegepaste stijl; door de bijzondere plaats van deze grootschalige, openbare aanleg in het oeuvre van de tuin- en landschapsarchitect D.F. Tersteeg, wiens werk van nationaal belang is; door de esthetische

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

kwaliteiten van diens ontwerp, door het bijzondere beplantingsplan van hoge dendrologische waarde en door de toepassing van tal van bouwkundige elementen in het ontwerp.

De ensemblewaarden van het park zijn zeer aanzienlijk. Bij het ontwerp van het stadspark is de symmetrie-as van de stedenbouwkundige uitleg van het aangrenzende villapark rond het Julianaplein tot zichtlijn en symmetrie-as van het noordelijke parkdeel gemaakt. Het park is vanwege de situering ten zeerste verbonden met de uitbreiding en ontwikkeling van Sittard, is van zeer groot belang voor het aanzien van de stad en beschikt over een historisch-ruimtelijke relatie met de Geleenbeek/Molenbeek en de drassige bodemgesteldheid ter plaatse. Het stadspark is in redelijk gave staat bewaard gebleven en is van zeer groot belang voor de structurele en visuele gaafheid van de stedelijke omgeving. Bovendien zijn gaaf bewaard gebleven stadsparken in Nederland een zeldzaam verschijnsel te noemen.

Het stadspark van Sittard vertegenwoordigt een algemeen belang vanwege het geheel van voornoemde waarden.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Park